

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, доцента Степанової Людмили Павлівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертаційної роботи **Вен Чаоцянь**

**«Формування креативного педагогічного мислення майбутніх учителів
музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання»**,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

У дисертаційному дослідженні Вен Чаоцянь представлено результати теоретичного обґрунтування, розроблення та практичного розв'язання актуальної психолого-педагогічної, музично-педагогічної проблеми вищої мистецької освіти щодо підвищення ефективності фахового вокально-хорового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. Практичне розв'язання поставленої в дисертаційній роботі проблеми реалізовано на підґрунті упровадження й експериментальної перевірки методичної моделі, що концентрує й представляє розроблену методику, яка використовується в якості інструменту якісної динамічної інтелектуально-професійної трансформації мисленнєвої сфери майбутнього фахівця-музиканта в аспекті здатності до самостійного й оригінального рішення стратегічних та тактичних педагогічних задач музичної педагогіки загалом і вокально-хорового навчання зокрема.

Актуальність теми дисертації Вен Чаоцянь пов'язана з тим, що аспект креативності мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва розглядався в якості однієї з численних характеристик мисленнєвої діяльності педагога, не здобувши *цілеспрямованого* всебічного розгляду й аналізу. Хоча науково-методичне вирішення проблеми формування креативного педагогічного мислення дозволяє інтенсифікувати й актуалізувати інтелектуально-творчі можливості студентства, забезпечуючи ефективність та продуктивність розв'язання педагогічних ситуацій подальшої фахової діяльності будь-якої складності. Отже **актуальність** проблеми формування креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання постійно зростає у зв'язку із необхідністю розв'язання ряду протиріч між потужним музично-творчим і педагогічним потенціалом вокально-хорового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва і недостатньою цілеспрямованістю цього процесу на інтенсифікацію креативно-інтелектуальних та педагогічно-творчих можливостей студентства, а також між нагальною необхідністю переформатування мистецької освіти всіх рівнів згідно до постійної змінності умов й обставин викладання мистецтва і недостатньою розробленістю методичного забезпечення щодо підготовки майбутніх педагогів-фахівців до постановки та креативного розв'язання задач мистецького навчання.

Дисертаційне дослідження, яке складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, переліку використаних у кожному розділі науково-теоретичних джерел, загальних висновків та додатків, побудовано у відповідності до встановлених науково-теоретичних вимог щодо написання наукових праць.

Науковий апарат дисертаційного дослідження визначено розгорнуто й сформульовано точно.

Мета дослідження окреслена як розроблення, теоретичне обґрунтування, упровадження в процес вокально-хорового навчання й експериментальна перевірка методики формування креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва.

Завдання дослідження передбачають аналіз філософських, психологічних, музично-педагогічних джерел з проблематики мислення, дослідження сутності та специфіки креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва, формулювання авторського уточнення визначення цього феномену, встановлення змістових компонентів, критеріїв та показників сформованості креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва, окреслення педагогічного потенціалу вокально-хорового навчання для формування досліджуваного феномену, розроблення педагогічних умов, проектування методичної моделі й упровадження методичного забезпечення з формування креативного педагогічного мислення майбутніх вчителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання, а також перевірку ефективності експериментальної методики.

У першому розділі шляхом дослідження науково-теоретичних основ креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва, проведеного в еволюційно-філософському, психолого-нейрологічному та педагогічному аспектах було доведено, що сукупний науково-філософський доробок у галузі проблематики мислення особистості, який складається з творів видатних вчених-філософів доби Античності, Середньовіччя, Ренесансу, Нового часу, Просвітництва, Класицизму й Романтизму, а також посткласичного періоду, складає ретроспективно-філософський сегмент науково-теоретичного й методологічного базису нашого дослідження.

Аналіз фахового напрямку розвитку проблематики мислення дозволив стверджувати, що педагогічне мислення вчителя музичного мистецтва є одним з різновидів професійного мислення, засвідчуючи його персонально-фахову спроможність залучати практичні педагогічні методи, засоби і прийоми, а також теоретичні розробки під час уроків музики, під час позаурочної роботи з метою музично-естетичного розвитку дітей у процесі педагогічної взаємодії. У I розділі сформульовано авторське уточнення педагогічного мислення вчителя музичного мистецтва в якості одного з різновидів професійного мислення, що являє собою найвищу форму інтелектуальної процесуально-операційної активності педагога-музиканта щодо віддзеркалення комплексного процесу музичного навчання і виховання школярів (стратегічного і тактичного планування, програмування

педагогічних проєктивних, оцінювальних-корекційних дій тощо), базованого на сукупності мисленнєвих дій та операцій, сконцентрованих на ефективному розв'язанні музично-педагогічних задач навчального процесу.

Вельми ґрунтовно розроблено і сформульовано авторське визначення сутності креативного педагогічного мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва в якості різновиду професійного мислення педагога-музиканта, спрямованого на розвиток музичної культури учнів, а також на ефективне, швидке й оригінальне вирішення проблемних педагогічних ситуацій під час мистецького навчання школярів у звичайних та екстремальних умовах педагогічної роботи. Креативне педагогічне мислення вчителя музичного мистецтва характеризується оригінальністю розв'язання проблем мистецького навчання загалом і вокально-хорової роботи із учнями зокрема, гнучкістю й продуктивністю, а також усвідомленням переваги надситуаційної проблемності над ситуаційною, творчим характером організації й провадження вокально-хорового музикування школярів.

Безумовним науково-теоретичним здобутком дисертанта вважаємо розроблений у I розділі базовий алгоритм технології креативного вирішення педагогічної проблемності майбутніми вчителями музичного мистецтва у контексті формування в них креативного педагогічного мислення.

Також у I розділі на базі системного підходу було здійснено аналіз сутності та структури креативного педагогічного мислення студентів музично-педагогічних закладів вищої освіти, який дозволив встановити, що досліджуваний феномен є цілісною динамічною системою, яка ґрунтується на основі об'єднання мотиваційно-установчого, проблемно-технологічного та продуктивно-рефлексивного структурних компонентів, взаємо-розташування яких обумовлює їх взаємозв'язок і сумісне функціонування на фундаменті взаємодії мисленнєвих функцій цілеутворення, розуміння, розв'язання задач і проблем та рефлексії. Було розроблено також критерії і показники сформованості досліджуваного феномену.

У розділі II, присвяченого методичному проєктуванню й моделюванню методичного забезпечення, суттєвого значення автором було надано деталізованій розробці розгорнутої методичної моделі досліджуваного феномена на базі визначених принципів, підходів, педагогічних умов, методів, прийомів та етапів формування креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва.

Заслуговує на увагу логіка розроблення педагогічних умов формування креативного педагогічного мислення студентів факультетів мистецтв, що ґрунтується на принципах вокально-хорового навчання, визначених, у свою чергу, згідно до чотирьох основних рівнів методологічного аналізу, серед яких: філософсько-методологічний та загальнонауковий рівні, рівень конкретно-наукової методології, а також методично-процедурний рівень.

У III розділі проведено упровадження розробленої експериментальної моделі у процес вокально-хорового навчання студентів факультетів мистецтв. Формувальний експеримент, представлений у третьому розділі дисертаційної роботи і проведений згідно до аксіологічно-орієнтаційного,

операційно-інтенсифікуючого та конструктивно-узагальнюючого етапів, засвідчив ефективність функціонування розробленої методики, про що свідчить проведений аналіз отриманих статистичних результатів. Педагогічний інструментарій, розроблений та залучений автором у процесі дослідно-експериментальної роботи є вельми розгалуженим і ефективним, інтегруючи теоретично-логічні методи, методи розвитку креативності педагогічного мислення, із методами та засобами вокально-хорового вправління, а також із інтерактивними, словесними, образно-демонстраційними, проєктивними та іншими методами, засобами і прийомами мистецького навчання.

Наукова новизна дослідження не обмежується розробленням авторських визначень сутності, змісту та структури креативного педагогічного мислення студентів факультетів мистецтв, але й охоплює пов'язані із проблемою дослідження поняття. Зокрема, уточнено визначення продуктивного вокально-хорового навчання як інструменту професійного становлення майбутнього вчителя музики, хормейстера, що забезпечує студентам входження в соціум саме для виконання соціально-суспільної місії педагога-музиканта, організатора й художнього керівника хорового колективу. Уточнено також поняття «продуктивність креативного педагогічного мислення», «педагогічна рефлексія вчителя», а також класифіковано такі різновиди музичної імпровізації, як спонтанна, розроблена, звуковисотно-горизонтальна, гармонійно-вертикальна, сольна, ансамблева та колективна.

Теоретичне значення дисертаційної роботи є вельми вагомим, оскільки дисертація містить не лише наукове розроблення актуальної проблеми мистецької освіти майбутнього вчителя музичного мистецтва, що поглиблює як концепцію формування педагогічного мислення з позицій розвитку креативності, так і обсяг педагогічного інструментарію у галузі вокально-хорового навчання, але й розвиває наукові погляди щодо педагогічного потенціалу навчального середовища, утвореного в межах вокально-хорового навчання з метою інтенсифікації інтелектуально-творчого розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва.

Практичне значення дисертаційного дослідження визначається: високою результативністю динаміки формування креативного педагогічного мислення студентів експериментальних груп, отриманою внаслідок упровадження експериментальної методичної моделі у процес вокально-хорового навчання студентів факультетів мистецтв; підтвердженою ефективністю розробленого інтегрованого методичного інструментарію формування креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва у процес вокально-хорового навчання, значним педагогічним потенціалом означеного методичного інструментарію, а також можливістю повного або часткового застосування матеріалів та результатів дослідження в методичних рекомендаціях, в навчально-методичних посібниках, у типових та робочих програмах з вокально-хорових та диригентсько-хорових навчальних курсів.

Основні положення, отримані результати та висновки дисертації можуть модифікуватися і використовуватися в багаторівневій підготовці студентів музичних та музично-педагогічних закладів вищої освіти.

Результати дослідження апробовано на науково-практичних конференціях різних рівнів. Висновки та результати повною мірою відображено у публікаціях автора.

Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем із застосуванням історико-хронологічного, структурного, компаративно аналізу. Висновки, зроблені автором, є цілком обґрунтованими і у повному обсязі відповідають поставленим завданням. Основні положення та висновки дисертації отримані автором самостійно.

ВИСНОВОК. На підставі викладеного вище, вважаємо дисертацію Вен Чаоцяньна тему: «Формування креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) завершеним, цілісним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблеми теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яке має наукову новизну і практичне значення щодо якісної, ефективної підготовки студентів мистецьких факультетів вищих закладів освіти.

Таким чином, можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота на тему: «Формування креативного педагогічного мислення майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорового навчання» є самостійним авторським дослідженням що за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язання досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри хорового диригування
та теорії і методики музичної освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

Годмила СТЕПАНОВА

Директор канцелярії Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова

«   »   20   р.